

Ljudski tednik.

Neodvisno glasilo slovenskega ljudstva.

Izhaja vsak četrtek.

Cena za Jugoslavijo: **20 Din za celo leto.**

Za inozemstvo 50 Din za celo leto.

Posamezne številke stanejo po 1 Dinar.

Uredništvo in upravništvo:

Ljubljana, Sodna ulica št. 5.

Nefrankirana pisma se ne sprejemajo.

== Rokopisi se ne vračajo. ==

S. L. S.

Shod zaupnikov SLS se je srečno izvršil. Potek je bil ravno tak kakor oni vseh dosedanjih takih shodov SLS. Poslanci so dobili zahvalo in zaupnico, ker so se borili kakor tigri — za dnevnih 300 Din. Kakor doslej tako tudi v bodoče imajo politično in taktično proste roke. Tako je soglasno sklenil zbor zaupnikov SLS in postavil vnovič kozla za vrtnarja. Kozel pa veselo prepeva: Was willst Du, mein Liebchen noch mehr? S tem bi bilo povedano vse, kar se da povedati o shodu samem. Iz tega pa ne sledi, da so zaupniki pravo pogodili, da imajo prav. Iz tega stališča hočemo dodati nekoliko besed.

Politično zreli narodi sodijo politične stranke in stranke same pa voditelje po **uspehih**, kakor se kakovost drevesa sodi po sadežu. Uspehi SLS pa so popolnoma **ničevi**. Mi ne vidimo niti najmanjšega uspeha za ljudstvo. Edini resni uspeh, da so se poslaniške dnevnice zvišale od mesečnih 180 Din na mesečnih 300 Din, si SLS iz dobro premišljenih vzrokov niti prisvajati noče. Tudi sijaj Škuljeve koruze se je razblinil. Kaj tedaj ostane? Ljudska bremena so se pomnožila, **zelo znatno!** To seveda se ne more šteti kot uspeh. Toda zaupniki SLS so z vsem zadovoljni in morajo biti zadovoljni, da jih ne zadene strela iz uredništev imunih časopisov SLS.

Gospodje poslanci SLS imajo dober izgovor: Premalo jih je, da bi mogli res kaj doseči v skupščini, kjer imajo drugi večino. Stjepan Radić izvaja iz tega računskega dejstva logično posledico, da ne gre s svojimi poslanci vred v skupščino in tudi ne po dnevnice! To pa „tigrom“

SLS nikakor ne ugaja. Tiger mora žreti, sicer oslabi. —

Starejši zaupniki SLS so videli drugačne čase. Bili so zbori zaupnikov, kjer je strankino vodstvo poročalo o **uspehih** stranke za **splošni** blagor in ljudstvo se je dobro počutilo. Takrat pa so bili drugi možje na čelu stranke, ki so imeli nekaj možganov pod kapo in zvesto, pošteno srce. Ti časi so bili in zdi se, da jih ne bo za SLS nikdar več. In vendar je bilo takrat številčno razmerje poslancev SLS nasproti večini državnega zastopa še mnogo neugodnejše kot danes. Toda možje, ki so bili takrat merodajni v stranki, se niso nikdar izgovarjali na svojo številčno slabost, ker so primanjkljaj na številu znali več kot nadomestiti s svojim zvestim, smotrenim delom in s svojo zmožnostjo. Znali so v vseh okoliščinah in tudi v najtežavnejših razmerah izvajati **resnične uspehe za javni blagor**. Ako bi bili uspehi SLS odvisni od tega, da dobi stranka sama večino v narodni skupščini, potem — z Bogom enkrat za vselej, ker ta predpogoj se ne bo nikdar uresničil. In vendar sledi iz izvajanj vodilnih krogov SLS, da stranka ne more ničesar izvršiti, dokler nima večine v narodni skupščini! Ker je pa nikdar imeti ne more, priznava s tem, da ne bo nikdar mogla oživitviti svojega programa, katerega mnenja smo tudi mi!

Od kod neuspešnost politike SLS? Jasno, da ta neuspešnost ne more prihajati od dobre temuč le od slabe politike voditeljev SLS. Številčnega primanjkljaja nimajo s čim nadomestiti. Številčni primanjkljaj pa je več, ker je premalo Slovencev na svetu. Toraj bi moral biti po lastnem modrovanju korifej SLS tudi neuspeh stranke več.

Naše mnenje pa je, da bi SLS pod modrim in smotrenim vodstvom lahko mnogo dosegla. Kako naj pa kaj doseže s histeričnim kolebanjem med raznimi izključujočimi se ekstremi? Gospod Korošec koleba med **Pašičem** in **Radićem** ter **Davidovičem** in **Pribičevićem**. Vzbuja videz, da hoče vse varati, po potrebi vse in vsakega izdati. Posledica, naravna posledica je, **da mu nihče ne zaupa** niti na pet korakov. Osebnostno zaupanje vodilnega politika pa je največje važnosti za uspešnost njegovih političnih potez. To zaupanje je znal dr. Korošec z mojstersko spretnostjo — zaigrati. Dejanski nima danes v cellem Belgradu in cellem Zagrebu niti enega resnega politika, ki bi mu zaupal. Znal si je pridobiti **splošno nezaupanje** v taki meri kakor še nihče pred njim. Toda ostalo mu je še zaupanje zaupnikov SLS, če je res. — Usode strank se ne odločajo na zbori zaupnikov, temveč zunaj, v življenju naroda.

K državnemu proračunu.

Finančni minister dr. Stojadinović je v svojem ekspezeju v finančnem odboru izjavil, da je državni proračun za l. 1923-24, ki ga je predložil, točen in da nima samo navideznih števil, bodisi pri izdatkih kakor dohodkih. Vsi državni izdatki so znašali v zadnjem proračunskem letu okoli sedem milijard dinarjev, medtem ko so sedaj proračunjeni za finančno leto 1923-24 na 10 milijard 344 milijonov dinarjev. Proračun se je torej zvišal v enem letu za 3 milijarde 400 milijonov dinarjev, skoro za eno tretjino, kar je pač zelo velik skok, ki ne more ostati brez posledic za vse naše narodno gospodarstvo.

Da se ogromno zvišanje izdatkov izenači, so se morali seveda povišati dohodki, to je, povečati vsi davki, cene monopolnega blaga so se pomnožile, povisale železniške tarife itd. Tak način pokrivanja primanjkljajev je zelo enostaven in se ga tudi na najlažji način izvede. Druga stvar pa je vprašanje, ali odgovarja tudi narodnogospodarskim težnjam in potrebam ter ali ne more imeti za posledico, da se pri povečanih davkih zmanjša produkcija. To bi imelo za posledico, da bi gotove panoge narodnega gospodarstva dale seveda manj dohodkov državi, kakor pa je proračunano, in končni uspeh bi bil, da bi računski zaključek izkazal vseeno deficit. Pravijo, da je največja umetnost vsakega finančnika štedenje in sicer na pravem mestu.

Naš finančni minister je sicer priporočal v svojem ekspoziju finančnemu odboru največjo štedljivost, vendar pa je gotovo, da bi se ta zahteva morala že uveljaviti pri sestavljanju proračunov posameznih ministrstev, ker je jasno, da so mnoga ministrstva popolnoma nepotrebna in da izkazujejo izdatke, ki bi se dali skrčiti na minimum, ali pa uporabiti za druge produktivnejše namene.

Res je sicer, da se Avgijev hlev našega državnega finančnega gospodarstva ne da izčistiti preko noči, gotovo pa je, da bi se izdatki za razne komisije in dispozijske fonde dali veliko bolj skrčiti ali pa uporabiti za take namene, od katerih bi imela država oziroma splošnost večje koristi.

Na drugi strani je absolutno tudi potrebno, da država točno vrši svoje obveznosti. Znano je, kako je z državnimi dobavami. Država naroča, ne plačuje pa dobav in le s težavo je dobiti od nje plačil. Znano je, da je država najbolj nesoliden plačnik in da trgovci, obrtniki in industriji sploh nočejo več dobavljati državi, ker ne morejo čakati na plačila in riskirati svojega obstoja. Ako bi država redno vršila svoje obveznosti napram dobaviteljem, bi se naše narodnogospodarsko življenje veliko bolj redno razvijalo in veliko bi bilo pomagano za odstranitev krize na našem denarnem trgu, pomanjkanju denarja, ki grozi marsikaki panogi z zastojem.

Finančni minister trdi, da so državni dohodki ravnotako kakor državni izdatki pravilno izkazani v državnem proračunu. Smatramo, da je to resnica, a potem bi moralo popolnoma naravno izvirati iz tega, da se od parlamenta dovoljena proračunska postavka ne sme uporabiti za

drug namen, kakor pa je določena. Če obstoja v resnici za vsak izdatek tudi pokritje, potem bi kredit države v naših notranjih odnosih ne smel stati na tako slabih nogah, kakor je doslej. Na noben način bi se potem ne smelo več dogajati, da čakajo privatniki na izplačila države po cele mesece in leta, s čemer se ne zbuja samo nezadovoljnosti in nezaupanje v državo, ampak tudi ubija produkcijsko in davčnoplačilno zmožnost posameznikov, kar je v prvi vrsti državi v moralnem in materijalnem oziru v škodo. Trditev finančnega ministra, da je proračun točen, more torej dokazati šele prihodnost, ko bo država nastopila nekega dne kot točen in zanesljiv plačnik.

Popolnoma pravilno je, da je finančni minister, kakor zatrjuje, vstavil dohodke v proračun manjše, kakor pa jih je v resnici pričakovati. Gotovo je, da je v tem pogledu previdnost umestna. Zakaj jasno je, da v sedanjih slabih gospodarskih razmerah ni pričakovati velikih dohodkov, zlasti ker vpliva sedanje veliko pomanjkanje denarja zelo škodljivo na našo trgovino, industrijo in obrt, kjer dela ni, tudi dobička ni in davkov ni.

Priznati moramo dobro voljo sedanjega finančnega ministra, doseči dejansko ravnotežje v državnem proračunu in državnih financah. Ako to izvede, za kar bi bil sicer že skrajni čas, ne bo ostalo brez dobrih posledic za vse naše gospodarsko življenje. Toda zdi se nam, da ima finančni minister pred očmi samo državo, ne pa tudi narodnega gospodarstva. Interesi države in narodnega gospodarstva pa so si tako istovetni, da more vsaka ločitev škodovati eni in drugi strani. Kaj pomaga, če odnesejo naši kmetje, obrtniki, trgovci in industriji morebiti zadnji vinar v davkarije, če jim ne ostane več toliko, da bi mogli dvigniti produkcijo zemlje in obrti in da ostanejo na višini svoje davkoplačilne zmožnosti?

Štedenje je potrebno, biti pa mora smotreno. Kaj nam je treba 18 ministrstev? Mogoče je bilo toliko število potrebno ob prevratu, ko se je osnovala koncentracijska vlada in ko je bilo treba skrbeti za to, da je bila vsaka večja stranka v vladi zastopana. Danes tega ni več potreba. Sedanja vlada je sicer že sprejela neke sklepe o redukciji ministrstev, treba bi bilo le, da jih čimprej izvede in še razširi. In tudi drugod bi se dali doseči večji prihranki. Principijelno n. pr. ne moremo imeti ničesar proti upokojitvi častnikov, v kolikor jih je odveč in v kolikor se to

izvaja pravično, nepristransko in po potrebi. Ne pravi pa se štediti, če se namesto par sto odpuščenih poročnikov in kapitanov imenuje zato večje število generalov. V vojni so mnogi polkovniki poveljevali uspešno brigadam in divizijam, zakaj bi jim ne mogli v mirnem času, ko so te brigade in divizije skrčene na mirovno stanje. Kdor pa je zaslužen, naj se odlikuje z redom; to je poceni in se tak odlikovanec vseeno spozna iz množice. Toliko samo mimogrede. Bilo bi še mnogo primerov, ki bi jih lahko navedli, kje bi se lahko izvedlo štedenje. To pa bi vodilo predaleč. Konsolidacijo naših razmer tudi v finančnem pogledu pa bomo dosegli šele takrat, kadar bomo dobili tak upraven aparat, kjer ne bo igral glavno vlogo „bakšiš“, kadar ne bodo tisti, ki upravljajo državne dohodke, gojili razkošnost na račun istih.

Le pogledimo v državna podjetja! Ali izkazuje katero take dohodke, ki bi odgovorjali investicijam? Monopoli izkazujejo res ogromne dohodke, vprašanje pa je zelo veliko, ali tudi brezhibno poslujejo? Naša država je sicer bogata na naravnih bogastvih, toda nikdar ne bo dovolj bogata, da bi mogla zadovoljiti vse izkoriščevalce! Ena glavnih skrbi bi zato morala biti, da se odstranijo iz državne uprave ljudje, ki ne spadajo vanjo, ki niso strokovno usposobljeni in ki so samo radi svoje strankarske pripadnosti prišli na razna upravska mesta. Kar se teh stvari tiče, imajo grehe vse stranke, ki so bile kdaj od prevrata do danes na vladi. Na drugi strani pa bi bilo treba skrbeti, da dobimo tako uradništvo, ki bi bilo kos svojemu poslu, neodvisno od „bakšiša“, ki bi bilo gmotno tudi tako oskrbljeno, da bi lahko v polni meri posvetilo vse moči svojemu poklicu. Tega vprašanja kljub uveljavljenemu novemu uradniškemu zakonu še davno ne smatramo za rešenega in bo treba še precej dela in časa, da se bo to zgodilo. Gotovo pa je, da je v neposredni zvezi s smotrenim državnim gospodarstvom. Dokler to ne bo spravljeno v sklad z našimi potrebami in razmerami, ne bo nikdar imela naša javnost popolnega zaupanja v državno gospodarstvo.

Finančni minister je v svojem ekspoziju naglašal pomen stabilnosti dinarja, brez katere si urejenega gospodarstva ne moremo misliti. Najsi izvira stabilnost vrednosti našega dinarja iz večje aktivnosti naše trgovinske bilance ali pa iz pomanjkanja denarja, vsekakor moramo priznati finančnemu ministru, da

sklepa popolnoma pravilno, ako pravi, da nam samo stabilnost in zboljšanje vrednosti dinarja more zagotoviti stalnost v državnem proračunu postavljenih števil o izdatkih in dohodkih. Kljub vsem pomanjkljivostim, ki jih ima morebiti naš državni proračun in ki jih kaže naše državno gospodarstvo, bo imel finančni minister velik odločujoč uspeh, ako bo tudi nadalje ohranil svojo finančno politiko stalno vrednost našega dinarja in ako bo mogel vrednost dinarja polagoma tudi zboljšati. Priznati se mora, da je na podlagi dosedanjega dela finančnega ministra v tem pogledu upanje upravičeno, da si je na drugi strani upravičen očitke, da z narastlo vrednostjo denarja ni narastla v notranjem prometu njegova kupna moč in da je obenem celo rastla draginja. Vedeti pa moramo, da se nahajamo še vedno v prehodni dobi in da je pot k gospodarski konsolidaciji dolga in težka.

Davčna bremena, ki jih nalaga finančni minister, so ogromna za sedanjí gospodarski položaj. Podjetnost zastaja. Denar je tako drag, da so vsa podjetja, ki delajo dandanes s izposojenim denarjem, več ali manj dvomljiva. Povsod vlada pomanjkanje denarja. Za napredek v gospodarskem življenju nudijo najboljše merilo vloge v hranilnicah in bankah. In kako je pri nas? Denarni zavodi plačujejo za vloge osem do deset odstotkov, medtem ko plačuje industrija najmanj dvojno obrestno mero. To ni v pravem skladu. Razmerje med državnim proračunom, ki izkazuje nad 10 milijard izdatkov, in obtokom bankovcev, ki jih je izkazala Narodna banka pretekli mesec nekoliko nad 5.874 milijonov, je pa na drugi strani tako veliko, da je končno upravičen dvom, ali bo proračunamo pokritje izdatkov dosegljivo. To je problem, čegar rešitev je zelo težaven. Vprašanje je, ali bodo davčna bremena imela oni uspeh, ki ga želi finančni minister.

Če bo finančni minister mogel ostati zvest svojim besedam, da so proračunske postavke resnične, bo izvršil nalogo, ki pomenja preobrat v našem narodnem gospodarstvu in prehod v boljše čase. Pokazala bo bodočnost.

Politični pregled.

Medtem ko so seje narodne skupščine odgojene, razpravljata v Belgradu finančni in zakonodajni odbor. Finančni odbor se bavi z državnim proračunom za l. 1923-24. Početkom razprave v finančnem odboru je postal fin. minister dr. Stojadinović ekspozice, v katerem je naglašal, da je splošna karakteristika proračunskega načrta za leto 1923-24 popolno ravnotežje v materialnem oziru, v formalnem pogledu pa jačja izvedba klasifikacije in specializacije dohodkov in stroškov. Po dosedanjih proračunih z deficitom, pritenim in javnim, dobimo prvi pravi brez deficita. Skupna vsota državnih izdatkov znaša 10 milijard 344 milijonov dinarjev, isto znaša tudi skupna vsota državnih dohodkov. Proračun za leto 1922-23 je znašal 6.943.946.894 Din. Novi proračun je torej večji za 3 milijarde 409.053.136 Din. Ta velika razlika pa je deloma navidezna. Številkam proračuna za leto 1922-23 je treba namreč priračunati dodatne in izredne kredite, ki jih je narodna skupščina odobrila 27. julija t. l. in ki znašajo 1200 milijonov dinarjev. Treba je tudi priračunati vsoto 175 milijonov 878.825 Din, ki je bila vstavljena v finančni zakon kot potrošnja iz Bleerovega posojila. Razen tega je tudi še nekaj manjših vsot, ki so bile sprejete v finančni zakon. Glavni razlog za zvišanje proračuna je treba iskati v novih zakonih o uradnikih in vojski, kar znaša za leto 1923-24 500 milijonov dinarjev. Za železniške proge, ki se imajo dograditi, je vstavljenih 350 milijonov dinarjev, za izvršitev zakona o izrednih kreditih 800 milijonov dinarjev in za zakon o oboroževanju vojske 150 milijonov dinarjev. Jugoslavija je v Evropi država, ki gradi največ novih železniških prog, za kar je treba izrednih stroškov in izrednih sredstev. Kar se tiče dohodkov je položaj ta-le: Leto 1922-23. je bilo predvidenih okoli 7 milijard državnih dohodkov. Novi proračunski načrt predvideva 10 milijard 344 milijonov dohodkov, torej 3.409.530.136 Din več. Povečanje izgleda veliko, a je popolnoma realno. Vlada je že izvedla 500odst. povišanje davka na zemljišča in 30odst. doklado na ostale neposredne davke, kar je odobrila tudi narodna skupščina. Od tega zvišanja pričakuje finančni minister 500 milijonov Din novih dohodkov. Zaradi sigurnosti je sprejel v proračunski načrt samo 400 milijonov Din. Zaradi boljše organizacije finančne uprave v državi kažejo neposredni davki lep napredek. Leto 1919-20. so znašali dohodki od nepo-

srednih davkov 113 milijonov, leta 1922-23. 610 milijonov, a za leto 1923-24. je pričakovati 650 milijonov. Dohodki železnic so proračunjeni na vsoto 2806.690.000 Din. Prav tako dobri izgledi so glede monopolskih dohodkov. Od 1. avgusta 1921. do konca junija 1922 je bilo skupno 1047 milijonov 182.855 Din monopolskih dohodkov, od 1. avgusta 1922 do konca julija 1923. pa 1764.358.718 Din. V novem proračunskem letu je pričakovati 2235.850.000 Din dohodkov. Od trošarin je prejela država leta 1920. 94 milijonov, leta 1922. pa že 487 milijonov. Za leto 1923-24. je predvidenih 600 milijonov. Carinski dohodki so za proračunsko l. 1923-24. predvideni z vsoto 1.689.000.000 Din. Finančni minister je končno poudarjal realnost proračuna in dejal, da je stabilizacija naše valute najboljše jamstvo za to, da njegovi načrti niso zgrajeni na pesku. Izvoljene so bile končno tri sekcije za razpravo budžeta po poedinih ministrstvih.

Sekcija, ki razpravlja o proračunu ministrstva gradjevin je odobrila 300.000 Din za geodetski kurz na ljubljanski univerzi, zvišala kredit za ceste in mostove v Sloveniji za 3 milijone ter odobrila kredit za dograditev anatomskega instituta v Ljubljani.

Dne 3. t. m. se je konstituiral zakonodajni odbor. Izvoljeni so bili: predsednik Marko Gjuričič, I. podpredsednik Žarko Miladinović, II. podpredsednik Vasa Jovanović, sekretar Vela Popović. Po konstituiranju se je sklenilo, da vzame sekcija, ki proučava zakon o sodnikih v pretres tudi zakon o ustrojstvu sodišč, ker sta oba zakonska načrta v tesni medsebojni zvezi. Prihodnja seja zakonodajnega odbora se bo sklicala pismenim putem, potem ko bodo sekcije pripravile material za razpravljanje v plenumu zakonodajnega odbora.

*

Nov spor med Jugoslavijo in Bolgarsko. Dne 2. t. m. zvečer so prišli v stanovanje našega vojnega odposlanca v Sofiji, generalštabnega podpolkovnika Krstića, trije neznaní moški, in hoteli z njim govoriti, da mu izroče neko važno pismo. Sluga podpolkovnika Krstića, kateremu so se zdeli sumljivi, jih je zavrnil in pozval, da izroče pismo njemu. Brez nadaljnega razgovora je eden od njih potegnil nož, da bi zabodel vojaka, a mu je prebodel le desno roko. Na njegov krik je prišel iz sobe podpolkovnik Krstić, na

**Naročajte in razširjajte
„Ljudski tednik“!**

kar sta dva pobegnila, tretji pa je nameril samokres na podpolkovnika in hotel dvakrat ustreliti, a samokres se ni sprožil. Podpolkovnik ga je zgrabil, da se brani, nakar je napadalec udaril podpolkovnika večkrat s samokresom po glavi in težko poškodoval. Nato se mu je iztrgal in pobegnil. Napad pripisujejo makedonstvujušim, ki hočejo preprečiti izvršitev posla naše in bolgarske delegacije, ki se v tem trenutku bavita z vprašanjem izplačila bolgarskih rekvizicij, izvršenih za okupacije. Po intenciji makedonstvujuših se to delo ne sme izvršiti, ker obsega dve konvenciji, katerih ena se tiče izročitve krivcev; makedonstvujušči, ki so se navadili počenjati mnogobrojne zločine na našem ozemlju, ne žele, da se sklene taka konvencija. Radi tega je prišlo do napada na našega službenega predstavnika, ki je imel izzvati spor med Belgradom in Sofijo in s tem tudi prekinjenje dela naše in bolgarske komisije. Radi tega napada je naš poslanik v Sofiji izročil bolgarski vladi noto, ki ugotavlja, da je zločin, izvršen z napadom na našega vojnega odposlanca, političnega značaja in da se je imela z umorom člana naše diplomatske misije v Sofiji zadeti naša država in njeno dostojanstvo. Radi zaščite dostojanstva države in sankcije za kršenje eksteritorialnosti se je od Bolgarske zahtevalo: 1. Opravičilo in izjavo obžalovanja slučaja od strani bolgarske vlade kraljevskemu predstavniku v Sofiji, 2. da bolgarski vojni minister osebno izjavi obžalovanje našemu vojnemu odposlancu, 3. da oddelek 250 bolgarskih vojakov z zastavo izkaže čast naši zastavi pred našim poslaništvom v Sofiji, 4. da se od strani bolgarskih oblastev povede najenergičnejša preiskava, da se krivci izsledijo in primerno kaznujejo, 5. da se vprašanje materijalne odškodnine za razžalitev osebnosti in države predloži stalnemu mednarodnemu sodišču v Haagu. Za izpolnitev zahtev pod 1, 2 in 3 se je dovolil bolgarski vladi rok 48 ur od trenutka izročitve note. Bolgarska vlada je v sredo vsem stavljenim zahtevam ugodila.

Pogajanja z Bolgarsko. Na pogajanjih v Sofiji je bil glede plačevanja od strani Bolgarske sprejet predlog bol. delegacije, da Bolgarska plača naši državi 150 milijonov levov v gotovini in 150 milijonov v naturi za rekvizicije in druge škode povzročene med okupacijo. Konvencijo o sodni pomoči, obmejnem prometu in drugo je že odobril naš ministrski svet in pooblastil našo

delegacijo v Sofiji, da te konvencije podpiše. Vladi obeh držav bosta izvršili ratifikacijo konvencij.

V Nemčiji postaja položaj čimdalje bolj zapleten in brezupen. Socialni demokrati so zahtevali od državnega kancelarja dr. Stresemanna, naj se prekliče izjemno stanje in naj državna vlada nastopi s strogimi ukrepi proti Bavarski. Državni kancelar Stresemann je sporočil voditeljem socialnih demokratov, da državna vlada njihovim zahtevam ne more udoditi, ker se noče izpostaviti očitkom, da je nastopila proti Bavarski na marksistični pritisk. Nato so socialni demokrati sklenili odpoklicati iz kabineta svoje ministre. Vsi trije socialistični ministri so takoj nato podali svojo demisijo. Nastala je nova kriza. Nepopustljivost socialist. frakcije držav. zbora je izzvala v parlamentarnih krogih precejšnje razburjenje. Radi razbitja velike koalicije bo Stresemann skušal kabinet zopet izpopolniti. Ako se to vsled odpora državnega zbora ne bi posrečilo, potem bo Stresemann predlagal predsedniku države razpust državnega zbora. Minister za državno brambo Gessier je med tem razpustil in prepovedal državne odbore nemških obratnih svetov za vso državo. V Berlinu je bilo aretiranih mnogo komunistov, pri katerih so našli orožje. Državni kabinet je dobil poročila o zbiranju čet na turinški meji, ki jo straži deželna policija. Glede separatističnih akcij na Meklenburškem, Pomerijskem in v vzhodni Prusiji je vlada dobila poročila, da tudi tam grozijo z odcepitvijo od države, ako vlada takoj ne proglasi nacionalistično diktaturo. Množijo se poročila, da bodo bavarske nacionalne čete, ki so zbrane v okolici Bamberg, resnično pričele z bojem. Poročajo, da so bavarske bojne zveze pripravljene na boj. Vlada je odločena nastopiti z vsemi sredstvi. Državna bramba je ob turinški meji že zasedla močne postojanke. Poveljstvo je prevzel general Reinhard, o katerem se ve, da je docela ustavoveren. Dr. Stresemann je poslal admirala Scheera na turinško bavarsko mejo, da bi še enkrat poskusil pridobiti bojne zveze za prostovoljni umik. Misija admirala Scheera je bila do sedaj brezuspešna. Bavarske bojne zveze so v stiku z desno-radikalnimi oboroženimi organizacijami Severne Nemčije, ki se pripravljajo na pohod proti Berlinu. Oboroženo pučovsko gibanje je razširja na Meklenburškem, na Pomerianskem, v Šleziji in na Brandenburškem. V okolici Berlina samega so postavljene iregularne čete, ki grozijo z ukorakanjem v prestolico in

stoje pod vodstvom znanega generala von der Goltz. Po zanesljivih vesteh so nemški nacionalci sklenili, ako bo puč uspel, imenovati direktorij. V Berlinu je prišlo zaradi splošnega pomanjkanja živil do velikanskih draginjskih izgrediv. Sestrada na množica je navalila na pekarije, na mesnice in na trgovine z oblekami in obutvijo. Draginja neznosno narašča. Pred par dnevi je dolar notiral že 625 milijard mark. V Berlinu so v glavnem nastali izgredi, ker se je nenadoma podražil kruh, čegar cena za kg je poskočila od 25 na 140 milijard. Na Saškem se je položaj nekoliko zboljšal. Saški deželni zbor je izvolil za ministrskega predsednika socialnega demokrata Fellischa, ki je sestavil vlado brez komunistov. Podpirali ga bodo desničarji, tako da bo vlada lahko obstala kljub temu, da nima parlamentarne večine. Vendar pa je položaj v toliko kritičen, ker nemška ljudska stranka v saškem deželnem zboru noče podpirati novega manjšinskega socialističnega kabineta, ki mu je izrekla svojo nezaupnico.

Renska republika. Doslej je še popolnoma nejasno, ali se bo akcija porenjskih separatistov posrečila, zlasti ker jih zavezniške oblasti nočejo podpirati. Dne 1. t. m. je vdrlo okoli 1500 separatistov iz Koblenza, Crefelda in Duisburga v Aachen, kjer so oblegali magistrat, ki so ga branili ognjegasci, policija in komunisti z bombami. Separatisti so razbili več duri z dinamitom, izvršili končno naskok, zasedli magistrat in razobesili na njem zastavo porenske republike. Opoldne so policija in komunisti izvršili brezuspešen protinapad. Naslednji dan pa so belgijski orožniki razorožili separatiste po naredbi prometnega delegata, ki postopa po nalogu porenske komisije. Proti podpiranju nemškega separatističnega gibanja je odkrito nastopila Anglija. Angleška poslanika v Parizu in v Bruslju ter angleški zastopnik v porenski komisiji lord Kilmarnock so v imenu angleškega kabineta protestirali proti poizkusu, da bi se Nemčija s podpiranjem separatističnega gibanja hotela razcepiti. Angleški delegati so utemeljevali svoj protest s tem, da pomenja vsako pospeševanje separatizma kršitev versailleske mirovne pogodbe, ker posamezne neodvisne province nemške države ne morejo biti odgovorne za vse obveznosti, ki jih je Nemčija prevzela s podpisom mirovne pogodbe. Francoska vlada je nato izročila angleškemu poslaniku Crewe odgovor glede dogodkov v Porenju. V tem odgovoru se poudarja, da Francija ni ustvarila sepa-

ratizma in da ga tudi ne podpira, temveč da le vzdržuje v francoski coni red in mir, da pa pušča prebivalstvu popolno svobodno voljo. Mirotovna pogodba določa sicer meje nemškega ozemlja, ne da bi jih zalamčila. Mednarodno jamstvo teh mej pa se ne more smatrati kot samoobsebi umevno, temveč bi se moralo izrecno razpravljati o njem.

Republikansko gibanje na Grškem. Po končani protirevoluciji, ki je bila udušena od vladi zveste vojske, je nastalo živahno gibanje med vsemi sloji grškega naroda, da se odstrani sistem monarhizma in uvede republikanski režim. Poslaniki zavezniških držav so zato opozorili grško vlado na eventualne nevarnosti, ki bi nastale po spremembi sedanje državne oblike. Izjave proti proglasitvi Grške za republiko so pri grški vladi izročili zastopniki vseh zavezniških držav. Zelo odločna je bila izjava poslanika Velike Britanije. Poslanik je med drugim omenil, da vlaga protest proti spremembi monarhistične oblike v imenu kralja Velike Britanije. Vlada Velike Britanije gleda s skrbjo na razvoj dogodkov na Grškem, ki so rezultat gibanja, da se strmo glavi dinastija in proglasi republika. Če grška vlada stori take korake, bi stanje v državi za bodočnost zelo komplicirala. Jugoslovanski posl. pa je v pogovoru z generalom Panagalosom izjavil med drugim, da se jugoslovansko javno mnenje zelo zanima za razvoj dogodkov na Grškem, ne glede na koristi dinastije. To zanimanje izvira iz dejstva, da Grčija meji na Jugoslavijo. V belgrajskih uradnih krogih prevladuje mnenje, da bi menjanje ustave na Grškem v sedanjih razmerah in v obliki, v kateri naj se vrši, ne odgovarjalo koristim grškega naroda in da bi neugodno uplivalo na obmejne države, ki so v zavezniških in prijateljskih odnosih. Grška vlada je radi tega sklicala veliki državni svet, da prouči notranji položaj ter vprašanje morebitnega menjanja vladne oblike. Bivši minister republikanec Karponos je na tej seji prečital izjavo, ki poudarja potrebo, naj se vlada izogne vsakemu menjanju vladne oblike v trenutku, ko bi tako menjanje povzročilo v državi velike nemire. Tako menjanje bi bilo opravičeno edino v slučaju, ko bi se upora udeležil tudi kralj. Predsednik Gonas je izjavil, da se kralj ni vmešaval v to zadevo. Tudi načelnik venizelistov se je pridružil izjavam Karponosa. Po polnem izjavljanju Metaxisove ustaje, bo

sprava med liberalci in protivenizelisti, ki ne odobravajo ustaje, lahka stvar. Vsi ostali načelniki strank so izrazili isto mnenje. Po sestanku velikega sveta se je sestal ministerski svet, ki je izdal poročilo, da je vlada po izmenjanju mnenj z velikim svetom uvidela, da ni nikakega povoda za menjanje njenih dosedanjih političnih smernic.

POLITIČNE VESTI.

+ Zgodilo se je, kar smo napovedali o shodu zaupnikov SLS, ki se je vršil v ponedeljek v Ljubljani. »Slovenec« piše: »V ospredju letošnjega zbora zaupnikov je stalo vprašanje politične taktike parlamentarnega zastopstva SLS.« In res zbor zaupnikov je izrekel popolno upanje Jugoslovanskemu klubu ter mu glede taktike **prepustil svobodne roke.** Zaupniki SLS so prav storili, da so prepustili Jugoslovanskemu klubu glede taktike svobodne roke. Kdor je zavozil slovensko politiko, naj tudi sam skrbi, da jo izpelje iz blata. Kaj bi mu dajali lepe nauke, ko pa je že prepozno!

+ Kdo nosi odgovornost. Dr. Korošec je rekel na shodu zaupnikov SLS: »Srbski narod ima sedaj usodo cele države v rokah, on sam je na vladi, zato je tudi on sam odgovoren, kako se v naši državi danes vlada. Mi Slovenci s to vlado samo enega naroda nismo zadovoljni, ne samo ker so poklicani, da vodijo usodo te države vsi trije v njej zastopani narodi, ampak ker tudi stvarno ta vlada nam Slovincem ne daje tega, kar smemo upravičeni od nje terjati. Ona nas preganja, zanemarja in zapostavlja.« Tako govori dr. Korošec danes. Takrat pa, ko se je sestavljala sedanja vlada, je delal dr. Korošec z vsemi silami na to, da se sestavi srbska samoradikalna vlada. Dobro vemo, da je bil dr. Korošec v avdijenci pri kralju, predno je poveril mandat Nikoli Pašiću za sestavo radikalne homogene vlade. V tej avdijenci se je dr. Korošec izjavil za samoradikalno homogeno vlado in celo obljubil, da ji ne bo delal ovir in jo dobrohotno podpiral. Šele tedaj, ko je bil zagotovljen obstoj radikalne homogene vlade, je dobil Pašić mandat za njeno sestavo. Danes govori dr. Korošec drugače, seveda samo pred zaupniki SLS. Ko je dobil Pašić mandat za sestavo vlade, je poročal »Slovenec« 1. maja: »V vseh krogih je ta vest bila sprejeta z velikim odobravanjem.« Par dni prej je poročal »Slovenec« 25. aprila iz Beograda: »Kljub vsem mogočim kombinacijam,

v katerih igra Jugoslovanski klub odločilno vlogo, je še vedno največ upanja, da bo prišlo do homogene radikalne vlade.« To upanje se je radi tedanje odločilne vloge Jugoslovanskega kluba izpolnilo. Zakaj se dr. Korošec sedaj pritožuje? Ali zato, ker si je pustil iztrgati iz rok odločilno vlogo? Tako je! Ni Pašić od včeraj jugoslovanski državnik in politik, kakor je dr. Korošec!

+ Kdo odločuje? Dr. Korošec pravi: »Mi Slovenci pri svojem majhnem številu v nobeni situaciji sedaj ne moremo igrati odločilne vloge, ker v parlamentu odločujejo številke in ne žalibog razlogi in pamet.« Vprašanje pa je, kakšne številke odločujejo. Nočemo govoriti o ničlah, ali pa je Jugoslovanski klub osamljen, ali ni v zvezi z muslimani in Radićem, ali ne snuje tudi bloka z demokrati? Ali ni to že lepo število poslancev? Vzemimo tudi, da dobimo Slovenci svojo avtonomno pokrajinsko upravo, ali bomo potem v osrednjem parlamentu številno močnejši? Številke odločujejo, kadar je razlogov in pameti premalo! Kdaj pa je tudi doprinesel dr. Korošec dokaz, da bi morali zmagati njegovi razlogi in njegova pamet? Saj v parlamentu letos še ni odprl ust!

+ Tigri. Dr. Korošec je rekel na shodu zaupnikov: »Mi imamo svojih 21 poslancev, mi smo zastopniki slovenskega naroda, a o slovenski politični moči govoriti, je velika hinavščina nasprotnikov, ki so jo prodali centralizmu. Slovenska politična moč je pokopana, vrne se, ko pride nazaj z avtonomijo Slovenije.« Dobro je še v spominu, kaj je SLS obljubovala pred volitvami, da bo dosegla. Dr. Korošec pa danes pravi, da je govoriti o slovenski politični moči — hinavščina. Kdo je hinavec, tisti, ki se je skliceval na to moč in ničesar dosegel, ali pa tisti, ki jo ni imel v svojih rokah? Dr. Korošec pravi, da so nasprotniki SLS prodali slovensko politično moč centralizmu. Zakaj pa je dr. Korošec to dovolil, saj je bila ta moč v njegovih rokah, njegova stranka je bila v Sloveniji v večini, dr. Korošec je bil predsednik Narodnega veča v Zagrebu, min. podpredsednik v Beogradu, dr. Brejc na vladi v Ljubljani! Res je, slovenska politična moč je pokopana in sicer od tistega trenutka, ko je bila izročena v roke dr. Korošču. In kako misli dr. Korošec priboriti slovensko avtonomijo, ako nima nobene politične moči v svojih rokah? Ali misli, da mu bo kdo prinesel avtonomijo na krožniku za kosilo, zato ker je politično brez moči, kakor sam priznava. Kakšni tigri pa so potem poslanci SLS,

kakor jih imenuje „Slovenec“, če nimajo nobene moči? Dr. Korošec čaka, da bodo demokrati postali avtonomisti, ker pravi, da se s previdnim korakom bližajo avtonomistični misli. Dr. Korošec pa bo bržkone še dolgo časa čakal, da mu bodo prinesli demokrati avtonomijo!

+ **Kdo je zahteval avtonomijo** v Markovem protokolu na zaupnem shodu SLS ni nobeden povedal. To bi pa res lahko povedali zaupnikom!

+ **Kdaj dobimo avtonomijo?** Dr. Brejc je povedal v Unionu: „Ni samo v naših rokah, kdaj bo avtonomija meso postala. To je državna zadeva, pri koji imajo tudi vsi drugi besedo. Morda bo boj še dolg, zelo dolg.“ To je dobro povedal. Dr. Brejc je prišel sedaj na to, kar smo mi že pred meseci trdili. Ni samo v rokah voditeljev SLS, kakor so pred volitvami in po volitvah trdili, kdaj postane avtonomija pečeno meso a la „Wienerschnitzel“. Pri tej stvari imajo tudi drugi besedo, kar se je že pokazalo tekom sedmih mesecev po volitvah, in da bo boj dolg, še zelo dolg, smo tudi že napovedali mi pred meseci. Mi bi samo še radi videli, da bi dr. Brejc povedal, kdo bo plačal stroške za to vojno SLS. Po našem mnenju bo plačalo slovensko ljudstvo.

+ **Kako bomo dobili avtonomijo?** V to svrhu je iznašel dr. Brejc zelo enostaven recept: Vsakdo ponavlja vsak dan zjutraj, opoldne in zvečer: jaz hočem avtonomijo in ne odneham, dokler je ne dobim, in dobil jo boš! S tem receptom si človek tudi prihrani zajutrek, kosilo in večerjo. Pri današnji draginji zelo umestno!

+ **Kdaj je imel dr. Korošec najbolj svobodne roke?** L. 1918, ko je nesel slovensko deželno avtonomijo v Belgrad pod svoj ministrski stolec. Takrat ni vprašal nobenega zaupnika SLS, če lahko to stori.

+ **Resolucije**, ki so jih morali zaupniki SLS sprejeti, kakor so jim bile predložene, protestirajo proti vsem tistim zakonom in davščinam, ki jih poslanci SLS niso znali in niso mogli preprečiti. Dodatne resolucije, naj se protestira tudi proti nesposobnosti poslancev, ni stavil nihče in je bila Jugoslovanskemu klubu izrečena zaupnica. To nam potrjuje, da so bili na zaupni shod povabljeni samo taki ljudje, o katerih je vodstvo SLS vedelo že naprej, da ne bodo „stresali sitnosti“.

+ **„Slovenec“ poroča**, da se na podlagi poročil o zaupnem shodu SLS mnogo ugiba v Belgradu o bodoči taktiki Jugoslovanskega kluba. V Belgradu se namreč nikomur niti

ne sanja, kaj bo dr. Korošec storil s svojimi svobodnimi rokami. Mi pa vemo, da jih je že vtaknil v žep takrat, ko je šel z zaupnega shoda SLS v Unionu, in krepko kazal figo, ko so v dvorani še klicali „Živio avtonomija!“ Stara navada je namreč železna srajca!

+ **Kaj zahteva kmetško ljudstvo?** Posl. Brodar je na občnem zboru Jugoslovanske kmetške zveze rekel, da zahteva kmetško ljudstvo, naj se zakonodaja v državi uredi tako, da bo odgovarjala koristim kmetškega stanu in da bo imelo res v njej ljudstvo moč. Posl. Brodar je to popolnoma pravilno povedal. Zamolčal pa je kaj je storil kot poslanec, da se zakonodaja uredi tako kakor treba. Posl. Brodar ni povedal, kako se je boril v Belgradu na „življenje in smrt“ proti kuluku, proti povišanju zemljiškega in dohodninskega davka, proti trošarini na žganjekuho itd., zato ker bi se lagal, ako bi trdil, da je Jugoslovanski klub dosegel v narodni skupščini kaj za našega kmeta. Kmetško ljudstvo prav dobro ve, kaj zahteva in kaj hoče, ne ve pa doslej še, kaj so njegovi zastopniki zanj že storili. Če bi se z obljubami SLS lahko davki plačevali, potem pa tudi mi ne trdimo, da bi g. Brodar ne postal še minister za kmetijstvo in vodo, zlasti za vodo. Žalibog na davkarijah ne sprejemajo takega denarja in likvidirajo taka plačila kvečjemu po § 104 srb. kaz. zakona.

INOZEMSKÉ VESTI.

* **Ukinitev idrijske realke.** »Gazzetta Ufficiale« od 31. oktobra 1923. objavlja kr. odlok od 27. septembra 1923. št. 2245, s katerim se odpravljajo slovenske srednje šole v Italiji. Odlok pravi, da sta s 1. oktobra 1923. tehnična šola in tehnični zavod (nižje in višje realke. Op. ur.) v Idriji s priključenimi gimnazijskimi tečaji odpravljena. Z istim dnem se priključi h kr. tehničnemu zavodu »Antonio Zanon« v Vidmu tečaj za nižje razrede s slovenskim učnim jezikom. Čl. 5 določa, da ostanejo odprti v šolskem letu 1923-24 zadnji trije razredi kr. tehničnega zavoda v Idriji, v šolskem letu 1924-25 tretji in četrti ter v šolskem letu 1925-26 samo četrti razred.

* **Analfabetizem v Italiji.** Uradni list italijanskega ministrstva za prosveto št. 43 z dne 11. oktobra t. l. prinaša podatke o analfabetih v Italiji. Po teh uradnih podatkih imajo pokrajine ljudi, ki ne znajo ne čitati ne pisati: Kalabrija 70%, Basilicata 65%, Puglija 59, Molise 59, Abbruzzi 58, Sicilija 58, Sardegna 58, Kampanija 51,

Umbrija 49, Toscana 37, Emilia 35, Lazio 33, Veneto 25, Liguria 17, Lombardia 13. Najbolj prosvetljena pokrajina je Piemont, ki izkazuje samo 11 odstotkov analfabetov. Zanimiv in značilen je članek, ki ga je napisal publicist Giuseppe Prezzolini v mesečniku »Italia Letteraria« št. 4 od meseca oktobra t. l. Članek nosi naslov: »Zakaj v Italiji ne čitajo knjig«. Med drugimi razlogi navaja tudi analfabetizem: »Drugi razlog, radi katerega Italijani manj čitajo kot drugi narodi, je njihova manjša naobrazba. Morda li poudarjati naše še vedno visoke odstotke analfabetov? Dokler bo krajev, kjer 45% ne zna čitati, bo v teh krajih 55% ljudi, ki ne pridejo za založništvo knjig v poštev.« Vprašanje analfabetizma je bilo pri Slovencih rešeno že pred odreditvijo izpod avstrijskega jarma. Kaj pomaga Italiji tisočletna kultura, če pa Italijani še brati ne znajo?

* **Atentati v Sofiji.** Dne 31. oktobra je postal v Sofiji bivši bolgarski zunanji minister dr. Nikola Genadijev žrtev atentata. Atentator je ustrelil nanj s samokresom in nato pobegnil. Bivši bolgarski poslanik v Berlinu, Gešov, ki se je nahajal v njegovem spremstvu, je bil pri atentatu ranjen in so ga prepeljali v bolnico. Ker je atentator pobegnil, vzroki atentata niso znani. Domneva se, da gre za političen umor. Dr. Nikola Genadijev je bil vodja liberalne stranke, ki se je ustanovila leta 1920. iz ostankov strank Radoslavova, Tončeta in obeh stambulističnih frakcij. V svetovni vojni je deloval za priključenje Bolgarske k Avstriji in Nemčiji.

* **Bonar Law umrl.** Dne 30. oktobra je umrl bivši angleški ministrski predsednik Bonar Law na pljučnici. Bonar Law je bil rojen l. 1858 v New Brunswicku v Kanadi, od koder je pozneje kot mlad trgovski potnik prišel v svojo prvotno domovino na Anglesko. Bil je navaden trgovec-železninar. Leta 1911. ga je konservativna stranka radi njegove delavnosti imenovala za voditelja stranke. Bonar Law je bil neobičajno delaven, vztrajen in do skrajnosti dosleden. V poslanski zbornici se je odlikoval z globoko kritiko vladne finančne in carinske politike. Posebno pozornost so vzbudile njegove smernice svobodne trgovine, ki jih je Anglija pozneje popolnoma osvojila. Bonar Lawu se je posrečilo, da je razbil koalicijo konservativcev in liberalcev ter tako povzročil padeč Lloyd Georgejevega kabineta, ki je bil eden njegovih glavnih nasprotnikov. Pri lanskih volitvah v parlament je s svojo vztrajnostjo dosegel zmago konservativcev in tako tudi sestavo konservativnega kabineta,

kateremu je načeloval do letošnje spomladi. Odstopil je kot ministrski predsednik radi bolezni že meseca maja ter prepustil svoje mesto dotedanjemu zakladnemu ministru Stanleyu Baldwinu.

DNEVNE VESTI.

— **Odstop velikega župana dr. Lukana.** Veliki župan dr. Lukan je podal ostavko. O odstopu dr. Lukana je izdala pokrajinska uprava sledeči komunikat: „Veliki župan g. dr. Miroslav Lukan je zaprosil g. ministra za notranje zadeve, da ga odvede od službe in upokoji vsled obolelosti, in je izročil danes svoje posle načelniku oddelka za notranje zadeve g. Janku Kremenšku, ki bo vodil posle pokrajinske uprave do nadaljne odredbe gospoda ministra za notranje zadeve.“ Včerajšnje radikalne „Jutranje Novosti“ pa poročajo iz Beograda: „Naš poročevalec doznava iz merodajnega vira, da minister za notranje zadeve g. Vujičić ni sprejel ostavke ljubljanskega velikega župana dr. Lukana, ki je ponovno podal ostavko na svoje mesto. G. veliki župan je prosil notranjega ministra, naj ga razreši njegovih dolžnosti ter je svojo prošnjo utemeljil z obolelostjo. Na podlagi informacij na merodajnem mestu bo vlada insistirala na tem, da mora g. veliki župan še nadalje ostati na svojem mestu.“

— **Imenovanje.** Dosedanji okrajni glavar v Novem mestu vl. sv. dr. Vončina je imenovan za okrajnega glavarja v Mariboru. Njegovo mesto prevzame vladni svetnik dr. Rajko Svetek od pokrajinske uprave.

— **Apostolski administrator za Prekmurje in Mežiško dolino.** Sveta stolica v Rimu je odločila, da bo d. 1. decembrom t. l. lavantinski škof apostolski administrator tudi v Prekmurju in v Mežiški dolini.

— **Tigri v Ljubljani.** V nedeljo in ponedeljek so kazali v ljubljanskem hotelu »Union« tigre, ki so jih pripeljali iz Beograda. Bilo jih je 21, med vsemi pa je bil menda najhujši tiger po imenu Šifter, ki je hotel na potu iz Beograda pobegniti iz svoje kletke in so ga njegovi krotitelji komaj še obdržali na verigi.

— **Kakšne so roke?** V Beogradu imajo črno in belo roko, o finančnem ministru pravijo, da je celo umazanih rok, dr. Korošec pa je dobil sedaj svobodne roke, da se lahko za ušesi praska, kadar zopet kaj zavozi.

— **Socialno gibanje v SLS.** Zadnji »Uradni list« prinaša nastopni razglas: Skupina »Jugoslovanske strokovne zveze« v Sorici je razpuščena, ker že

več let ne deluje in ker zaradi nezadostnega števila članov nima pogojev za pravi obstoj.

— **Ljubljanska kronika.** Ljubljana ima precej gostiln in kavarn; nad polovico je nepotrebnih, ker točijo čucko-vino. Vendar pa doslej še nobena ni propadla, ker so Ljubljančani zelo družabni ljudje. Nekateri hodijo v »pajzeljne«, drugi pa v restavracije in bare. To je tudi edina razlika, ki obstoji med Ljubljančani. Tudi stepejo se Ljubljančani, kakor na deželi, včasih v »pajzeljnih«, včasih pa v barih. Kadar se stepejo v baru, je to političen dogodek in se objavi tak slučaj v ljubljanskih listih med političnimi novicami. To se imenuje potem politična afera.

— **Policijska kronika.** Policaj je v ponedeljek po zaupnem shodu SLS nekoga prijel, ki je po mestu šipe pobijal. »Pardon«, je dejal, »jaz imam svobodne roke, imam pooblastilo.« — »A, tako,« je rekel policaj, »če imate pooblastilo, pa le delajte, kar hočete!«

— **Kredit za ceste v Sloveniji.** Listi poročajo, da je minister za javna dela Uzunovič zahteval iz 7% državnega investicijskega posojila manjše kredite za zgradbo potov in mostov v Sloveniji in Hercegovini.

— **Za železniško zvezo Slovenije z morjem.** Trgovska in obrtniška zbornica v Ljubljani je poslala direktorji za gradnjo novih železnic prošnjo, v kateri prosi, da se trasiranje proge Kočevje-Črnomelj-Vrbovsko in proge Št. Janž-Sevnica, ki se je svoječasno ukinito, zopet stavi na dnevni red ter da se izposlujejo za to potrebni krediti.

— **Šolske maše za mladino osnovnih in meščanskih šol** odpadejo na temelju svoječasnega sklepa višjega šolskega sveta za dobo od 1. novembra do konca februarja. Pač pa imajo starši skrbeti za to, da se otroci udeležijo nedeljske maše v njih spremstvu.

— **Preureditev selske službe pri pošti Tržič.** S 1. novembrom je pričel dostavljati selski pismošoj iz Tržiča poštne pošiljke tudi v vasi Zvirče, Brezovo, Loka Snakovo, Sebenje, Žiganja vas in Breg. — Dostavljal bo vsak dan razen nedelj.

— **Italiji prodana planinska koča.** Listi poročajo, da je podružnica SPD v Kranjski gori na izrednem obnem zboru v nedeljo z enim glasom večine sklenila, da proda Italiji svojo krasno planinsko kočo na Vršiču pod Prisojnikom ob prehodu na Trento, ki je pripadla na italijansko ozemlje, za 50.000 lir. Proti prodaji sta ostro nastopila dolgoletni bivši načelnik podružnice dr. Tičar in župnik Aljaž.

— **Obmejna komisija med Mariborom in Radgono.** Komisija avstrijskih in jugoslovanskih delegatov, ki ima urediti obmejni promet na meji med našo državo in Avstrijo, je te dni končala delo od Spilja do Radgone. Najprej je poslovala v Ceršaku pri tovarni za lepenko in nato na Sladkem vrhu

pri tamošnji tovarni, dne 2. novembra pa v Gornjem Cmureku in nato v Radgoni. Obravnavala je vprašanje lastnine ribolovstva v Muri in ugotovila potrebo regulacije Mure. Ribolov v Muri bo na naši strani odslej do polovice reke last naših občin, ki segajo do Mure. Pravica do vodnih sil na naši strani ostane dosedanjim posestnikom mlinov, žag in tovarn. Ugotovljeno je, kdo mora vršiti regulacijska dela. V Radgoni se je vršila dne 3. t. m. seja jugoslovanskih in avstrijskih delegatov o obojestranskih spornih vprašanjih. Avstrija se je pritoževala radi preostrega poslovanja gornjeradgonske carinarnice. Sedaj se odpelje komisija na Koroško, kjer bo uredila vprašanje ribolova, vodnih sil in regulacije reke Drave v krajih, kjer dela reka mejo med obema državama. Komisija bo uredila tudi v Mežiški dolini pomanjkljivosti obmejnega prometa.

— **Veliki železniški nesreči.** Preteklo sredo zjutraj se je na tezenskem kolodvoru pri Mariboru zgodila velika železniška nesreča, ki je povzročila veliko materialno škodo. Na kolodvoru so razvrščali tovarni vlak in premikali vozove. Tovarni vlak je došel na križišče tirov v smeri proti Hočam, ko mu je s Pragerskega pripeljal nasproti budimpeštanski brzovlak z zmanjšano hitrostjo 50 km na uro ter se zaletel vanj. Sunek je bil silen. Obe lokomotivi sta se zarili druga v drugo in več voz brzovlaka kakor tudi tovarnega vlaka je bilo vrženih s tira. Pri nesreči je bilo poškodovanih pet oseb, od teh dve težko, in sicer 25-letni kurjač brzovlaka Franc Kaiser iz Studencev, kateremu je bila zmečkana leva noga nad kolonom in 58-letni strojevodja vlaka Karol Grossmann, kateremu je bila tudi zmečkana leva noga nad kolonom in je dobil razen tega še precej težke poškodbe na desni roki. Dopoldanski vlaki so imeli zaradi te nezgode zamude. — V petek zjutraj se je pripetila nedaleko Zemunu strahovita železniška nesreča. Poštni vlak, ki odhaja iz Beograda ob pol 8. v Subotico, je trčil pri postaji Zemunski obori v zagrebški poštni vlak. Oba vlaka sta se zaletela drug v drugega z brzino 50 km. Lokomotivi sta bili popolnoma razbiti, ravnotako tudi oba prva vagona vsakega vlaka. 19 oseb je bilo težko ranjenih. Dva vojaka iz Srbije sta bila ubita. Lahko ranjenih je bilo mnogo oseb. Na lice mesta je prispel prometni minister dr. Janković, ki je odredil strogo preiskavo. Sodijo, da je strojevodja beograjskega vlaka v gosti megli prezrl signal, ki je kazal na »Stoj!« ter je privozil v največji brzini na postajo in se zaletel v zagrebški vlak.

— **Leopoldov sejem v Gornji Radgoni** se vrši 15. nov.

— **Otvoritev češke šole v Mariboru.** V nedeljo popoldne je bila v Mariboru otvorjena češka šola za otroke mari-borskih Čehov.

— **Amnestija za vojaške begunce.** Z ukazom S. br. 9211 od 21. oktobra 1923 so oproščena in pozabljena vsa kazenska dejanja samovoljnega oddaljenja, begstva in dogovorjenega begstva iz vojske vseh onih podčastnikov, kaplarov in redovov naše vojske, ki so izvršili ta dejanja od 8. junija 1922 pa do 21. oktobra 1923, a so se sami vrnili v svoje komande, oziroma se bodo prijavili vojaškim ali civilnim oblastim radi vrnitve v njih komande najdalje do 21. januarja 1924. Zainteresirano občinstvo naj opozori na ta ukaz vse begunce, da se najkasneje do 21. januarja 1924 sami prijavijo oblastim, ker je to v njih lastnem interesu.

— **Olajšave za vojaške obveznike.** Ljubljanski mestni magistrat razglašal: Po naredbi ministrstva vojske in mornarice z dne 25. septembra 1923, F. Dj. št. 41.150 in z dne 6. oktobra 1923, F. Dj. št. 42.993, se letos potrjenim mladeničem določi rok službe v kadru po novem zakonu in po novem zakonu se priznajo tudi vojne olajšave. Rok službe za vse vrste orožja, razen mornarice, je določen na 18 mesecev, skrajšani rok pa na 9 mesecev. Mornarji služijo 24 mesecev, dijaki, ki imajo najmanj šest razredov srednje šole, 9 mesecev, če pa po devetih mesecih ne napravijo izpita za rezervnega častnika, 14 mesecev. Bogoslovci služijo 6 mesecev, samci ali osameli, ki nimajo imetja, služijo polni rok, dediči imetja pa skrajšani rok. Člen o vojnih olajšavah se nekoliko razlikuje od doslejnih določil. Novo določilo se glasi: a) V rodbinah, v katerih so samo ženske, se nabornik oprosti kot hranilec kadrovske službe le tedaj, če rodbina plačuje 20 ali manj dinarjev neposrednih davkov; b) Nabornik iz rodbin, v katerih so samo ženske, služi skrajšani rok 9 mesecev kot prvenec ali edinec, če rodbina plačuje nad 20 dinarjev neposrednih davkov; c) Potrjenemu naborniku iz rodbine, ki plačuje manj kot 20 dinarjev neposrednih letnih davkov, ako ima brata pod 17 let starega, se odloži služba v kadru do tlej, da mlajši brat izpolni 17. leto, in to le do 25. leta nabornikove starosti, nato pa služi skrajšani rok; č) Skrajšani rok 9 mesecev se prizna tudi onim rekrutom, v čigar rodbini sta od leta 1912. do 1920. padla ali umrla vsled ran iz vojne službe dva ali več članov rodbine. Vsi leta 1899., 1900., 1901., 1902. in 1903. rojeni mladeniči, ki so bili letos potrjeni kot hranilci, samci ali samohranilci, ter oproščeni službe v ka-

dru se pozivajo, da do 4. novembra t. l. predložijo rodbinske pole in potrdilo davčnega urada v posrednem letnem davku mestnemu vojaškemu uradu v »Mestnem domu«. Rekrutom, katerim sta v družini od 1912 do 1920, kakor zgoraj omenjeno, padla ali umrla dva ali več članov rodbine, je takoj, vsaj pa v dveh mesecih mestnemu vojaškemu uradu v »Mestnem domu« predložiti dokazila. Teh rokov se je strogo držati, ker se na pozneje vložene prošnje ne bo oziralo.

— **Prince Pavel v Zagrebu.** »Riječ« poroča, da želi kralj Aleksander, naj se prince Pavle stalno nastani v Zagrebu, vendar vlada o zadevi še ni sklepala.

— **Nov apostolski administrator.** Za apostolskega administratorja katoliške cerkve v Baranji je imenovan belgrajski župnik Anton Wagner, rodom Hrvat, ki je več let služboval v zagrebški nadškofiji.

— **Obrtniška banka v Belgradu.** V ministrstvu za trgovino in industrijo so končana posvetovanja, ki so se vršila med zastopniki tega ministrstva in belgrajske Zanatlijske komore o osnovanju obrtniške banke v Belgradu. Dosegel se je popoln sporazum in so sestavljena pravila, katera ima še odobriti ministrstvo. Svrlja banke je, da daje kredite obrtnikom in da tudi drugače podpira obrt. Banka se bo imenovala »Povlaštena zemaljska zanatska banka«.

— **Izseljevanje iz naše države.** Meseca septembra se je izselilo iz naše države skupno 1035 oseb, med njimi 584 moških in 451 žensk. V Zedinjene države je odšlo 549, v Kanado 31, v Argentinijo 321, v Čile 16, v Brazilijo 89, v ostale države Amerike 5 in v Avstrijo 24 oseb. Od januarja do konca septembra se je izselilo iz naše države 4011 oseb, vsekakor majhno število oseb, ako se pomisli, da se je prejšnja leta samo iz Hrvatske in Slovenije izselilo okoli 70.000 ljudi. Poleg tega števila naših državljanov je odpotovalo iz naše države v istem času 1427 tujih državljanov.

— **Varanje in odiranje izseljencev.** Priseljenci v Zedinjene države Amerike, zlasti novinci, so izročeni radi nepoznanja razmer in angleškega jezika odiranju raznih prenočišč, izvoščkov in navadnih sleparjev. Pogosto se jim tudi ponujajo v nakup akcije pasivnih podjetij ali celo takih, ki sploh več ne obstoje, vobče akcije brez vsake vrednosti. Prav tako se ponujajo v nakup zemljišča, neporabna za poljedelstvo, odnosno za stavbne svrhe (močvarje, silna oddaljenost železnice, nerodoviten svet), kar kupuje nepoučeni tujec, ne da bi preje ogledal. Za zaščito proti takim prevaram obstoji v New Yorku »Council of Immigrant Education« (odbor za pojasnila priseljencem) 244 Madison Ave, New York City, ki skrbi za to, da se po možnosti prepreči izkoriščanje priseljencev.

— **Lov rib z dinamitom.** Ministrstvo za kmetijstvo in vode je izdalo strogo odredbo, katera prepoveduje loviti ribe z dinamitom in pikritom in sploh z eksplozivnimi snovmi, pri čemer pogine vsled hudega zračnega pritiska ves ribji zarod. Politične oblasti so dobile potrebna navodila, da se krivi najstrožje kaznujejo.

— **Statistika o tuberkulozi v letu 1922.** Po uradni statistiki se je zdravilo l. 1922 za tuberkulozo v javnih in privatnih bolnicah in bratovskih skladnicah v Sloveniji 1158 moških in 1021 žensk. Iz Slovenije je bilo 886 moških in 779 žensk. Največje število je bolevalo na pljučni tuberkulozi, namreč 576 moških in 458 žensk. Po starosti je bolevalo v starosti od 16 do 20 let 327 oseb, v starosti od 21 do 30 let 668 oseb, v starosti od 31 do 40 let 352 oseb, v starosti od 41 do 50 let 193 oseb. Po poklicih je bolevalo med drugimi 98 uradnikov, 484 obrtnikov, 104 kmetovalcev, 67 dijakov, 228 rudarjev in 427 delavcev.

— **Uzroci našega diskredita v Americi.** V Zvezni tiskarni je izšla pod tem naslovom brošura, v kateri razpravlja D. F. Andričević, šef ameriškega oddelka Jadranske banke, zakaj je jugoslovansko dolarsko posojilo propadlo in pravi, da je bila glavni vzrok pomanjkljiva časopisna propaganda v Ameriki, kjer je prebivalstvo popolnoma nepoučeno o naših razmerah in informirano od nam sovražnega tujega tiska. Naši konzulati v Ameriki nimajo niti dovolj denarja za svoje tekoče posle in jim je zato še manj mogoče, da bi pobijali lažnjiva poročila v ameriških listih o naših razmerah. Nikjer drugod pa ni občinstvo toliko odvisno od tiska, kakor v Ameriki. S ponesrečenim posojilom Blairove skupine pa smo zgubili mnogo na ugledu in trajalo bo mnogo let, da ga popravimo. Pisatelj pravi, da bi naša finančna moč mnogo ugodnejše izgledala, ako bi se to posojilo sploh ne najelo. Danes kotira to posojilo okoli 64 dolarjev na newyorški borzi za vsakih sto.

— **Čevlje kupujte od domačih tovarov.** Peter Kozina z znamko Peko, ker so isti priznani najboljši in najcenejši. Glavna zaloga na debelo in drobno Ljubljana Brež št. 20, ter Aleksandrova cesta št. 1.

O pomanjkanju denarja.

V zadnjem času se je pojavila v gotovih gospodarskih krogih zahteva, naj se poviša obtok bankovcev, češ da vlada v prometu pomanjkanje denarja. Mnenja o tem so bila zelo deljena. Znano je, da je naš sedanji finančni minister zastopal vedno stališče proti povišanju števila bankovcev.

Brez dvoma je, da se nahaja naše gospodarstvo v zelo težkem položaju, ki pa ni nastal vsled pomanjkanja kreditov, ampak vsled padca kupne vrednosti dinarja. Krediti, ki jih dovoljuje Narodna banka, v poslednjem letu niso nazadovali, pač pa so narastle cene mnogim predmetom. To naraščanje cen pa je posledica naše trgovske in finančne politike, ki je oslabil kupno vrednost dinarja s povišanjem uvoznih carin, železniških tarif, pristojbin itd. ter z znižanjem izvozne carine, vsled česar je potreba denarja močno narastla.

Kljub vsemu temu pa je zelo dvomljivo, ako bi bilo zvišanje obtoka bankovcev koristno za narodno gospodarstvo. Dosedanje slabe izkušnje in zgledi pri nas in iz drugih držav nas uče, da tiskanje bankovcev nikakor ne more voditi k dviganju njihovih vrednosti. Res je sicer, da vrednost papirnatega denarja ni samo odvisna od njegove množine, toda to še ni noben dokaz, da bi se moralo tiskati večje število bankovcev, ako začasno nastane v denarnem prometu pomanjkanje.

Ako hočemo odpomoči pomanjkanju denarja, moramo v prvi vrsti skrbeti za to, da dvignemo njegovo kupno vrednost. To pa je predvsem odvisno od naše bodoče trgovske in carinske politike. Predvsem bi se morala na luksuzno blago zvišati carina ter znižati sploh uvoz na dejansko potrebo. Na drugi strani pa bi se morala pospeševati domača produkcija. Veliko škodo nam povzroča v naši carinski in trgovinski politiki linearno zvišanje ali znižanje carinskih in tarifnih postavk. To je sicer enostavno delo, toda dejanskim potrebam in razmeram ne odgovarja.

Pri pospeševanju produkcije bi se tudi ne smeli uveljavljati politični oziri. Tu bi se morali edino uveljavljati gospodarski razlogi, rentabilnost, možnost hitre prodaje, število strokovno izvežbanih moči, kar so naši slovenski gospodarski krogi že neštetokrat povdarjali.

V torek je imel upravni odbor Narodne banke sejo, na kateri se je razpravljalo, ali naj se obtok ban-

kovcev poveča. Finančni minister dr. Stojadinović je nastopil v imenu vlade proti povečanju obtoka bankovcev, ker bi bilo s tem ogroženo ravnotežje državnega proračuna. Navajal je, da pride pri nas na vsako glavo 500 dinarjev, dočim pride na Češkoslovaškem 640 čK, na Francoskem 900 fr. Opozarjal je na različne razmere, ki vladajo v omenjenih državah in jih primerjal z našimi razmerami. Češkoslovaška potrebuje več denarja, ker je industrijska država, nam tega kot agrarni državi ni treba. Finančni minister smatra, da je pomanjkanje denarja obči pojav in da povzroča prehodne krize, kakršne občutijo danes tudi Francija, Anglija, Amerika in Japonska. Na Japonskem je leta 1920 bankrotiralo 64 bank, vendar so preprečili denarni polom. Po mnenju ministra bi draginja le naraščala, ako bi se tiskali novi bankovci.

Finančni minister je zatrjeval, da se gospodarsko stanje popravlja, priznal pa je, da se nahaja industrija v krizi, kar je utemeljeval s tem, da je pričela delati z nezadostnim denarjem. Medtem pa, ko je n. pr. v Angliji poldrug milijon delavcev brez posla, tega pri nas ni. Zato je treba delati stopnjema, ker je položaj zelo resen. Ko se je denar tiskal, smo videli, kako so naraščali kurzi tujih valut.

Minister za trgovino in industrijo dr. Kojić je naglašal, da naš izvoz narašča in da je prvo polovico tega leta znašal tri milijarde, do konca leta pa doseže 6 milijard, tako da se izvoz in uvoz izenačita. V debati se je ugotovilo, da primanjkuje industriji kapitala in da bi bilo treba industrijo s krediti podpirati. Istotako se je ugotovilo, da ne vlada pomanjkanje denarja, temveč da se krediti ne uporabljajo pravilno.

O tej seji je Narodna banka izdala komunike, ki pravi: „Glavni upravni odbor Narodne banke je na svoji seji po dolgem pretresu o vprašanju kreditov ugotovil, da sedanja kriza ni izzvana vsled pomanjkanja denarja, temveč po napačnem uporabljanju kreditov. Leka za odstranitev te krize torej ni iskati v povečanju novčaničnega prometa, temveč v odstranitvi vzrokov, ki so izzvali krizo. Narodna banka meni, da obtoka denarja ni treba povečati, temveč da se mora ostati pri dosedanjem kontingentu novčanic.“

Število našega papirnatega denarja se torej ne bo povečalo. Ta sklep je treba samo pozdravljati. Kakor pa smo že uvodoma naglašali, mora biti prva in glavna skrb naših vodilnih finančnikov, da s pametno

in smotreno finančno politiko dvignejo tudi kupno vrednost dinarja. Od tega ne bo imela koristi samo država, ki bo cenejše in lažje plačevala svoje obveznosti in dolgove, ampak tudi celokupna javnost, ki pod težo draginje dovolj trpi. Če smo se odrekli denarni inflaciji, mora biti popolnoma naravno, da gledamo, kako bomo dvignili vrednost denarja, kako bo sedanja gospodarska kriza rešena na več ali manj ugoden način.

GOSPODARSTVO.

g Ljubljanski velesemenj. Komaj se je zaključil letošnji, krasno uspeli III. velesejem, že se vrše prve priprave za prihodnjeletni, četrti, ki se bo vršil nekako v istem času kot pretekli. Organizatorji Ljubljanskih veleselijmov razmišljajo o tem, da bi se velesejem reorganiziral in še bolj prilagodil sedanjim prilikam. Prihodnji velesejem bo centraliziral industrijo, obrt in trgovino cele države posebno pa ono Slovenije, ker se je doba prirejanja industrijsko-obrtnih razstav v Mariboru zaključila in se bo naša bujno cvetoča industrija in obrt na seve-ru naše države reprezentirala na skupni prireditvi, na IV. velesejmu v Ljubljani. Posebno se bo še prihodnje leto polagala pažnja na našo obrt, da bo i ona častno zastopana in pokazala, da vodi njena pot kvišku, k napredku, in pa na naše kmetijstvo. Pridobitnih krogov iz sedanje krize ne bo rešil nihče, premagati jih morajo sami z vztrajnim delom. Veselje do dela pa se podkrepi s samozavestjo v našo moč in zmožnost. Pogled na vsako leto vedno bolj razvijajočo in izpopolnjujočo se produktivnost pridobitnih krogov, ki kažejo svoje proizvode javnosti enkrat na leto, na Ljubljanskem velesejmu, osvežuje in poživlja njihovo samozavest. Veleseljmi v Ljubljani so rodili že obilo dobrih sadov, zveze naših industrijalcev, trgovcev in obrtnikov s pridobitnimi krogi Hrvatske in južnejših krajev naše države ter inozemstva so njih uspeh. Oni, ena najvažnejših narodno-gospodarskih institucij, so se izkazali potrebnim za razvoj in napredek naše mlade industrije, obrti in trgovine in jih je treba že danes smatrati kot trajno ustanovo. Od vseh po vojni prirejenih veleselijmov ima Ljubljanski največ predpogojev za uspešen obstoj: nahaja se v onem delu naše države, kjer je industrija najbolj razvita, torej v našem industrijskem centru, poleg tega pa ima Ljubljana najbližje in najugodnejše zveze z inozemstvom, kar je z ozirom na dejstvo, da smo v industrijskih izdelkih inozemstva še vedno od-

visni, največje važnosti. Severni in zahodni narodi Evrope imenujejo Ljubljano ključ do bregov Jadranskega morja in vrata, skozi katera vodijo ceste v Orijent, kar daje pečat tudi ljubljanskim velesejmom.

g Zagrebški zbor. Prijavnice za pomladanski veliki sejem v Zagrebu, ki se vrši od 27. IV. do 5. V. 1924, se že razpošiljajo. Dobe se v uradu Zagrebškega zbora, Martičeva ulica. Dosedaj je za sodelovanje na sejmu došlo že nekaj stotin prijav. Pri odkazanju razstavnih prostorov pridejo v prvi vrsti v poštev producenti.

g Za povzdigo živinoreje. Ministrstvo za kmetijstvo in vode je zahtevalo, da se določi za leto 1923/24 vsota 1.500.000 dinarjev za nabavo plemenske živine, ki se bo porazdelila posameznim zavodom v državi.

g Izvoz živine na Bavarsko. Po poročilu ministrstva trgovine in industrije je bavarska vlada sklenila, da se uvede posebna uvozna taksa za klavno živino, ki bi se uvažala na Bavarsko iz kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev, iz Češkoslovaške, Rumunije, Mažarske in Avstrije. Uvozna taksa znaša 5000 mark za govedo in 1000 mark za vsakega prašiča ali ovco.

g Letina krompirja v naši državi znaša po podatkih ministrstva za poljedelstvo in vode 10 milijonov metrskih stotov, kar se je pridelalo na površini 206.000 ha. Od vseh pokrajin je dala največ Hrvatska in Slavonija in to 4 milijone metrskih stotov.

g Reorganizacija veterinarskih postaj. Ministrstvo za poljedelstvo in vode je izvršilo reorganizacijo na veterinarskih postajah in izdalo nove predpise, po katerih se mora vršiti veterinarska služba.

g Priglasitev žrebcev k licenčevanju. Lastniki žrebcev ki nameravajo v prihodnji plemenitni dobi to je v letu 1924 svoje žrebce uporabljati za plemenitev tujih kobil in stanujejo v mestnem okrožju ljubljanskem, naj te žrebce najpozneje do 10. decembra 1923 pri glase pri mestnem gospodarskem uradu v Ljubljani. Priglasijo naj se pisмено ali ustno in naj se obenem naznani ime in bivališče žrebčevega lastnika, pasmo in rod, starost in barvo. Za žrebce toplokrvnih pasem od 4 leti in za mrzlokrvne žrebce pod tremi leti se ne dajejo dopustila. Kdaj bo licenčevalna komisija pregledovala žrebce in dajala dopustila, se svoječasno razglasi.

g Dve novi tekstilni tovarni v Sloveniji. Izmed vseh naših pokrajin stoji Slovenija, kar se tiče industrije, na prvem mestu. Tako tudi glede tekstilne industrije. Poleg že obstoječih tekstilnih tovarn grade sedaj v Sloveniji

zopet dve novi s pomočjo češkega kapitala. V Kranju grade jugoslovansko-češkoslovaško tvornico za volneno blago, v Jaršah pri Mengšu pa tvornico platna. Poleg tega se bo s sodelovanjem češkega kapitala povečala že obstoječa tekstilna tvornica v Kočevju.

g Ujedinjena banka v Belgradu je prišla v konkurz. V ožji poslovni zvezi s to banko sta bili tudi komisijska banka in srbska zemaljska banka v Belgradu. Banka je prosila za prisilno poravnavo izven stečaja ter ponuja 100 odst. s 6 odst. obrestmi izplačila najkasneje po 3 letih. Skupna izguba se ceni na 30 milijonov Din. Propadla je tudi cela glavica.

g Nov nemški denar. Nemška vlada je sklenila mesto 1 milijarde papirnatih mark izdati bankovce glaseče na 1 zlat pfenig, tako, da bi bankovci po 100 milijard odgovarjali 1 zlati marki. S tem upa vlada vsaj začasno doseči stabiliziranje marke in preprečiti njeno padanje. Papirnati denar naj bi se stopnjema zamenjal za kovani denar po ključu 1 milijarda = 1 pfenig. Pričakuje se tudi, da bo s tem preprečeno nadaljno naraščanje draginje, ki je v zadnjih dneh rapidno poskočila, zlasti v Berlinu. Funt manjvrednega mesa stane že 150 milijard, t. j. 150 zlate marke, kar znači visoko nad svetovno pariteto. Iz Newyorka poročajo, da so banke in menjalnice ustavile notiranje nemške marke.

g Uporaba boraksa. Večina gospodinjev o boraksu le to, da je izvrstno sredstvo za pranje, ker vodo omehča. Za perilo je to jako važno, kajti čiščenje je veliko hitreje in lažje, rabi se veliko manj mila in tudi pri kurjavi se štedi, zakaj kuhanje perila je skoro nepotrebno. Ako se primeša skrobu nekoliko boraksa, dobi perilo pri likanju blesk, ki ga sicer ne bi imelo. Malo znano je dejstvo, da perilo, ki je zarumenelo, postane zopet belo kot sneg, ako se ga namoči 24 ur v raztopino 30 g boraksa na 2 škafa vode. Surova svila, oprana v boraksovi raztopini, postane kot nova. Lise, ki nastanejo na prstih, ako se lupi sadje, lušči orehe itd., se odpravijo, ako se jih dobro odrgne z namočenim boraksom ter se potem umijejo roke z milom in naposled poplaknejo z mrzlo vodo. Dobro je sploh vsak dan pri umivanju primešati vodi nekoliko boraksa. Spomladi, ko se prikažejo prve pege na obrazu, je dobro, ako se jih poškopri z močno boraksovo raztopino in jo pusti na koži posušiti. Tudi pri vnetju vrata ali pri vratnih oteklinah se boraks dobro uporablja za grgranje in izmivanje. Z medom pomešan boraks se uporabi uspešno za odstranjevanje glivic, ki se često napravijo v ustni votlini.

Tržne cene.

Žito. Na novosadski produktni borzi notirajo žitu sledeče cene: pšenica 325 do 330 Din, oves 220 do 230 Din, koruza 237.50 do 245 Din, beli fižol 535 Din, pšenična moka št. »0« 520 Din, št. »6« 350 Din (za 100 kg).

Živina. V Zagrebu so bile pretekli teden nastopne cene za kg žive teže: voli bosanski I., 11.25 do 12, II. 9.50 do 11, III. 8 do 9, živina za klobase 6 do 7, voli domači I. 13.75 do 14.50, II. 12 do 13, III. 10 do 10.50, biki 12.50 do 14, krave I. 12 do 13, II. 10 do 11, III. 7.50 do 8, mlada živina 13 do 15, teleta 20 do 20.50 do 21.50, svinje sremske debele 25 do 25.75, mršave 22.50 do 23.75. Konji (par): za težke tovore 10.000 do 20.000, za lahke tovore 8500 do 17.000, fijakarski 5000 do 10.000, enoletno žrebe 2500 do 4000. Na dunajskem živalskem sejmu so bile 5. t. m. nastopne cene v tisočih aK: voli po kakovosti 11 do 16, biki in krave 11 do 16.5, slaba živina 7.5 do 11 za kg žive teže. — V Italiji so pretekli teden za kg žive teže notirali v lirah: voli I. 6 do 6.20, II. 4.90 do 5.60, III. 3.80 do 4.20, krave I. 4.40 do 6.20, II. 3.80 do 5.30, III. 3.40 do 3.80, teleta I. 8.80 do 9.30, slabša 6.60 do 7.

Jajca. Povprečne nakupne cene za komad v raznih naših pokrajinah so bile prošli teden: v Sloveniji 1.80 do 1.90 Din, v Vojvodini 1.80 Din, v Srbiji 1.60 do 1.65 Din, v Hrvatski in Slavoniji 1.80 do 2 Din.

Tržne cene v Celju. (V dinarjih.) Govedina: v mesnicah I. vrste 25, II. 20, na trgu I. 20 do 22, II. 17.50. Teletina I. 35, II. 30. Svinjina: I. 35, II. 32.50, kilogram slanina I. 42, II. 40, mast domača 43, ameriška 39. Kilogram šunke 55, kilogram prekajenega mesa I. 45, II. 40. Mleko 3.50 jajce 2. Vino, novo, 9 do 12. Špecerijsko blago: kava Portoriko 68, Santos 50, Rio 40, pražena kava 48 do 70; kristalni sladkor 20.50, v kockah 22.50, namizno olje 32, bučno 44. Mlevski izdelki: moka »00« 6.20, »0« 6.20, »2« 5.90, »4« 5.50, »6« 4.10. Kurivo: q črnega premoga 48, rjavega 26.50, m³ trdih drv 160, q 40, m³ mehkih drv 110, q 30. — Žito: q pšenice 350, rži 300, ječmena 300, ovsa 280, koruze 300, ajde 300, fižola 400 do 500, graha 1500, leče 1000. Krma: q sladkega sena 100, polsladkega 75, kislega 50, slame 30. Kilogram novega krompirja 1 do 1.25.

Tržne cene v Mariboru. Vpliv običinske mesnice se kaže v znižanju cen mesa: I. od 26.50 na 26, II. od 24 na 17 do 24 III. od 20 na 15 do 20, prašičje meso od 35 do 40 na 30 do 40. Zato se je podražila prekajena svinjina od 43 na 45, gnjat od 50 do 55 na 52 do 58. Cena ajdovi moki je padla od 10 na 9.50.

LISTEK.

M. Hartman:

Gozdna vojna.

(Dalje.)

„No, prav. Glavna stvar je kronika.. Kaj bi bilo iz zgodovine, ako bi ne bilo samostanskih kronik. Saj veste, da sem samo iz ljubezni do pisanja kronike prevzel ponižno vratarško službo, ker sem kot varuh samostanskih vrat neprestano v zvezi tudi z zunanjim svetom in zvem tako od popotnikov, ki se oglašajo pri samostanskih vratih, marsikako važno novost.“

Kronist je hotel ravnokar pričeti izpraševati Luneto, ko je vzkliknila kakor presenečena: „Ali ni bil to nori Peter, ki je ravnokar nesel v kuhinjo drva? Torej je srečno prišel s pismom od Mike?“

„Kaj veš o tem.“ je vprašal pater Kvirin presenečen.

„Saj prihajam ravnokar iz Občova,“ je odgovorila Luneta, „kjer sem prenočila pri županu. Stari Mika je zelo v skrbeh, če je prišlo pismo prav v roke in če ga niso morebiti prestregli Ribničani. Ciganka, mi je dejal, poizveduj skrbno o tem ter mi prinesi odgovor. Ti ne moreš biti sumljiva in greš lahko kot ciganka kamorkoli, medtem ko se nori Peter ne more vrniti pri belem dnevu.“

„Pojdi torej z menoj v refektorij, slišati morajo tudi drugi bratje, kakšne novice prinašaš,“ je dejal pater Kvirin.

Šla sta po stopnjicah navzgor ob velikem križu po dolgem hodniku.

Ravnokar je klical samostanski zvonec menihe k zajutreku v refektorij. Iz vseh celic so prihajali patri in zrlji začudeni na ciganko. Pater Kvirin je peljal ciganko v prostorno dvorano, kjer je bila pripravljena miza za zajutek samostanskih očetov in bratov. Na kratko je povedal ostalim menihom, zakaj gre, potem pa se posvetoval z njimi, kaj je storiti. Po nekaterih vprašanjih je Luneta ponovila vse, kar je vedela o starem Miki in Ribničanih. Povedala je vse, kar se ji je zdelo primerno, da zbudi zaupanje pri menihih in kar se ji ni zdelo v škodo Petru Burešu, o katerem je pripovedovala grozne stvari.

„Ti moraš takoj zopet proč,“ ji je dejal končno pater Kvirin.

„In stari Mika?“ je vprašala ciganka.

„Ali nisi lagala, kar si nam pripovedovala?“ je vprašal pater Kvirin.

„Lagala?“ je vprašala Luneta začudeno. „Kako se naj upam lagati pred vami, čestiti očetje?“

„Dobro!“ je dejal pater Kvirin. „Pismo starega Mike sem pač prejel. Povej mu, da bo še danes ali najpozneje jutri zjutraj odšel sel v Prago.“

„Natančno tako bom povedala, čestiti oče,“ je odgovorila Luneta.

„Vrni se semkaj nazaj, da nam poveš, ali ima stari Mika kakih posebnih novic za nas. Poizveduj po vaseh, kaj nameravajo Ribničani, kdaj hočejo napasti samostan, da se jih bomo lahko obranili. Do polnoči prideš lahko nazaj in prineseš odgovor Mike ter novice o Ribničanih. Lahko prideš tako, da te nihče ne opazi. Pri zadnjih vratih, ki vodijo v gozd, te bom čakal opolnoči. Potrkaj in vrata se bodo odprla, pazi samo, da te nihče izmed upornikov ne opazi,“ ji je naročil pater Kvirin.

Luneta je odšla, pri glavnih vratih pa je čakal nanjo pater Prokop, pisec samostanske kronike.

„Počakaj, počakaj,“ jo je nagovoril. „Ne odprem prej vrat, dokler mi ne poveš vsega, kar si videla v Občovu in Dušniku. Povej mi, koliko so jih že pobili, kako izgleda Peter Bureš, kakšne načrte ima, in kaj si pripovedujejo kmetje o njem. Vi cigani ste pač dobri vohuni in veste vedno najboljšo, kaj se godi po svetu.“

Peljal je ciganko v celico tik ob vratih, na katera je videl skozi majhno okno. Prijel je za pero in se vse del pred veliko knjigo, ki je ležala pred njim, ter se pripravil, da bi pisal.

Luneta se je zvito nasmehnila, ker se je že prej pripravila, da natveže vnetemu patru knonistu najneverjetnejše stvari o Petru Burešu. In pričela je brez dolgega obotavljanja pripovedovati:

„Ljudje govore, da je Peter Bureš dva sežnja visok mož in da ima tako dolge roke, da lahko pobere kamen, ne da bi se pripognil. Kmetje pripovedujejo, da ima zadaj na glavi pod lasmi skrito še eno oko, s katerim vidi, kaj se godi za njegovim hrbtom. Ne vem, če je to res, vem

pa, da nazaj ravnotako dobro streliš kakor naprej, in da nikdar ne zgreši. Seveda ima lahko to svojo moč tudi od začarane kroglice, ki jo je prinesel s seboj iz Turčije.“

„To so pa lepe pripovedke,“ je mrmral smehljaje pater Prokop, ki je skušal napisati vse, kar je povedala ciganka. „To so pa res lepe bajke, ljudska pretiravanja, ki so za kroniko pač primerna. Sicer nimajo za zgodovinarja pravega pomena, vendar pa so zelo značilna. Kaj pa še veš o njem?“

„Peter Bureš se je baje tudi zapisal hudiču.“

„No, to ni nič posebnega in je samoočebni umevno. Navadno pravijo o vseh slabih ljudeh, da so se zapisali vragu. Kaj pa veš o njegovih bojih?“

„Nič, kakor to, da plane v boj, kakor da bi bil neranljiv.“

„In o njegovih načrtih?“ je spraševal pater Prokop dalje.

„Ubožne hoče napraviti bogate in osvoboditi vse kmete.“

„Res? Dobro, dobro, ne bilo bi napačno, ampak hitro ne bo šla ta stvar,“ je menil dobrovoljno pater.

„Več pa ne vem, tudi moram sedaj proč z naročili patra Kvirina. Toda če mi dovolite, da se zopet smem zgledati pri vas čestiti oče, potem vam prinesem toliko pripovedk o Dušničanih in Občovancih, da boste lahko z njimi popisali celo knjigo.“

„Ti si dobro dete,“ je dejal pater Prokop, „le pojdi, ali kmalu se zopet oglasi, kadar moreš. Bom že poplačal tvoj trud, dal ti bom rožni venec, ki je bil blagoslovljen v Rimu. Pridi zopet jutri ob tem času.“

„To ne bo mogoče, čestiti oče. Vsa okolica je poplavljenjena od Ribničanov in lahko bi opazili, da hodim prepogosto v samostan. Toda danes ponoči pridem zopet.“

„Kaj pa misliš?“ je vprašal začuden. „Kako naj spustim žensko ponoči v samostan. To je proti vsem pravilom.“

Ivan Mastnak

trgovina s manufakturo in konfekcijo
Celje, Kralja Petra cesta 15

Priporoča cenjenim odjemalcem svojo zalogo češkega in angleškega blaga, debelo sukno za površnike, vsakovrstno sukno za moške in ženske obleke, barhand, cefir, belo platno. Vse krojaške potreščine. — Velika zaloga gotovih površnikov (Raglan), Schliefer, Stutzer, gumijeve plašče, lepe moderne oblike za gospode in dečke po zelo nizkih cenah.

„O, pustili me boste, zakaj prinesla bom vesti za patra Kvirina,“ je odgovorila Luneta pomirljivo.

„Za patra Kvirina? To je kaj drugega, on je ravno toliko kakor superijor in lahko vse dovoli.“

„In v vojnih časih je vse dovoljeno,“ je pristavila Luneta.

„Da, v vojnih časih,“ je vzdihnil pater Prokop zamišljeno, odprl Luneti vrata ter ni ugovarjal, ko je ciganka smuknila na prosto ter zaklicala: „Torej danes o polnoči potrkam na vrata ter prinesem tisoč novic!“

Luneta je imela ta dan mnogo opravkov in potov. Najprej je hitela po velikih ovinkih, da bi jo ne opazili v Oboršištu, k Ribničanom ter jim povedala, naj bodo za to noč pripravljeni, naj pošljejo posamezne ljudi preko Oboršišta na praško cesto, da vjamejo sla, ki ga bodo poslali menihi k vladi, in naj nastopajo tako, kakor da hočejo opustiti svoj napad na Oboršiš in se umakniti proti Občovu, da se združijo z ogrskim Miho. Potem je odhitela zopet po dolgi poti protu Hlubošu, kjer je upala dobiti Petra Bureša že v gradu kneza Schoenborna in odkoder je slišala ponoči streljanje. Ni se zmotila. Že od daleč je videla postavljene straže svojega gospodarja pred vasjo, s stolpa pa se je vila zastava, ki so si jo napravili Dušničani: na rdečem polju nespretno naslikan cepec, okoli pa napis: „Za vse enaka mlatev!“

(Dalje prihodnjič.)

Izdaja konzorcij »Ljudskega tednika«.
— Odgovorni urednik Fr. Jereb. —
Tisk J. Blasnika nasl. v Ljubljani.

Kupijo se

brzojavni drogi, bukov in hrastov
les z navedbo cene in mere. Ponudbe
na upravo lista.

Kupim

vsako množino tramov in vseh vrst
rezanega in okroglega lesa. — Po-
nudbe z »noto«, obveznimi cenami in
dobavnim časom pod »Prodaj« na
upravo »Ljudskega tednika«.

Nov pisalni stroj

znamke »UNDERWOD« se prodaja.
Naslov pove uprava lista.

EKSPORT

„JUGOEKSIM“

IMPORT

trgovska družba

Vekoslav Pele in drugovi v Ljubljani, Vegova ulica 8

Trgovina s specerijskim, kolonijalnim, materialnim blagom,
deželnimi in poljskimi pridelki ter izdelki, mlevskimi izdelki
lesom in lesnimi izdelki ter manufakturo na debelo.

KAMENIT

TOVARNA UMETNEGA
ŠKRILJA IN
ELEKTRARNA
DRUŽBA
Z.O.Z.

LAŠKO
Slovenija

Azbetno - cementni škrilj
znamke „KAMENIT“

dobavlja tovarna „KAMENIT“ na Laškem.

Proračuni in obiski brezplačno!